
**ҚАЗАҚСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ШАҒЫН
КӘСІПКЕРЛІК:
АРТЫҚШЫЛЫҚТАРЫ МЕН
КЕМШІЛІКТЕРІ, МЕМЛЕКЕТТІК
ҚОЛДАУДЫҢ БАҒЫТТАРЫ**

Жоспар

- 1. Кіріспе
- 2. Негізгі бөлім
  - 2.1. Шағын кәсіпкерліктің артықшылықтары
  - 2.2. Шағын кәсіпкерліктің кемшіліктері
  - 2.3. Республикадағы шағын кәсіпкерлікті мемлекеттік қолдауды жүзеге асыруда қабылданған заңдар
  - 2.4. ҚР кәсіпкерлікті дамыту мақсатында құрылған қорлар мен қоғамдық ұйымдар
  - 2.5. Қазақстандағы кәсіпкерлік динамикасы
  - 2.6. Шағын кәсіпкерлікті дамыту қоры
- 3. Қорытынды
- 4. Қолданылған әдебиеттер

КІРІСПЕ

Кез келген ел үшін шағын, орта және ірі бизнесті дамыту проблемасы ең бір өзекті мәселе. Бұл қосымша жұмыс орындарын құруға жағдай жасайды, қаржы нарығын жандандырады, бәсекелестікке қабілетті орта қалыптастырады, халықтың сатып алу қабілетін арттырады, сондай-ақ ірі бизнестің одан әрі даму мүмкіндігін кеңейтеді.

- Әлемнің көптеген елдеріндегі сияқты біздің Қазақстанда да жаңа идеялардың қайнар көзі іспеттес кәсіпкерлікті дамытуды ынталандыру ісіне айрықша маңыз беріліп келеді. Бүгінде шағын бизнес тек қана кәсіпкерліктің кең өрістеуіне жол ашып отырған жоқ, ол сонымен бірге шағын және орта қалалардың дамуына негіз қалап отырғанын да айтқан жөн.
- Мемлекеттің шағын бизнесті дамытуды ынталандыруға ден қоюы ірі кәсіпорындардың жедел дамуына қуатты серпін береді. Ірі өндірістерге қарағанда, шағын кәсіпкерліктің бірқатар артықшылықтары бар екенін де айту керек.
- Кәсіпкерлікті дамытуға мемлекет айрықша мүдделі. Өйткені, осы арқылы қаншама түйінді проблемалардың шешімін табуға болады. Соның ішінде жұмыспен қамту, әсіресе, жастарға жұмыс тауып беру мәселесі шешімін тез табады. Іс жүзіндегі шағын кәсіпорындарда жаңадан жұмыс орындарын құру арқылы және халықтың өз бетінше әрекет етуін кеңейту арқылы мыңдаған адамды жұмыспен қамтуға мүмкіндік туады.

Негізгі бөлім

Кәсіпкерліктің негізгі түрлері

Ірі кәсіпкерлік

Орта кәсіпкерлік

Шағын кәсіпкерлік

Шағын кәсіпкерлік

- Әлемдік тәжірибе шағын бизнестің экономикадағы рөлі бағалауға келмейтіндей жоғары екенін көрсетіп отыр. Ал мемлекет өмірінің барлық салаларына әсерін тигізеді: **жұмысшылар саны бойынша, өндірілетін тауарларының көлемі бойынша, орындайтын жұмыстары** мен **көрсететін қызметтері бойынша** жекелеген елдерде шағын бизнес субъектілері маңызды рөл ойнайды. Экономика үшін шағын кәсіпорындардың толықтай қызметі оның икемділігін артырытын маңызды сұрақтар болып табылады. Тіпті, шағын бизнестің даму деңгейіне байланысты, мамандар елдердің өзгермелі экономикалық жағдайға бейімделу мүмкіндіктерін жталдайды. **Қазақстан үшін шағын бизнестің қалыптасуы** жоғары дамыған қоғамға, жоғары дамыған экономикаға өтетін көпір болуы қажет. Қиыншылықтар мен сәтсіздіктерге қарамастан шағын және орта бизнес даму үстінде, экономикалық, әлеуметтік, ғылыми-технологиялық мәселелерді шеше отырып қарқын алуда.

Шағын кәсіпкерліктің артықшылықтары

- қоғамның және халықтың қажеттіліктерін жақсы қанағаттандыруға мүмкіндік береті, өркениетті бәсекелестік нарықтық қатынастардың қалыптасуы;
- ассортименттің кеңеюі мен тауарлар мен қызметтердің сапасының артуы. Тұтынушылардың қажеттілігін қанағаттандыруға ұмтылу арқылы, шағын бизнес қызмет көрсету мен өнім сапасының артуына мүмкіндік туғызады;
- тауарлар мен қызметтердің нақты бір тұтынушыларға жақындауы;
- экономиканың құрылымдық өзгеруіне әсер ету. Шағын кәсіпкерлік экономикаға өтімділік, икемділік береді;
- өндірісті дамытуға халықтың өз ақшаларын тартуы. Шағын кәсіпорын иегерлері өз істеріне өз ақшаларын үлкен қызығушылықпен салады;
- қосымша жұмыс орындарының ашылуы, жұмыссыздық деңгейінің қысқаруы;
- адамдардың шығармашылық мүмкіндіктерін тиімді пайдалануға, дарындарының ашылуына, әр түрлі қолөнердің дамуына ықпал етеді;

Шағын кәсіпкерлікті дамытудың жолдары

- еңбек қызметіне ірі кәсіпорындар белгілі – бір шектеу қоятын халықтың жекелеген топтарын (үй жұмысымен айналысушылар, зейнеткерлер, мүгедектер, оқып жатқан адамдар) тарту;

- меншік иелері, кәсіпкерлер, басқарушылардың әлеуметтік қатарларының қалыптасуы;

- ғылыми-техникалық дамуды жандандыру;

- жергілікті шикізат қайнары ірі кәсіпорындар қалдықтары қолдану және игеру;

- ірі кәсіпорындарға комплетелетін бұйымдарды дайындау және жеткізу жолымен, көмекші және қызмет көрсету өндірісін құру арқылы әсер ету;

- арендаға алу немесе сатып алу арқылы төмен рентабельді және тоқыраудағы кәсіпорындардан мемлекетті босату;

осы барлық аталған және басқа да шағын және орта бизнестің экономикалық, әлеуметтік функциялары, оның дамуы ең маңыздылар қатарына жатқызып, экономиканың ажырамас бөлігі ретінде қалыптастырады.

Шағын кәсіпкерліктің кемшіліктері

Біріншіден, Қазақстан Республикасындағы күрделі экономикалық жағдай (инфляция, өндірістің құлдырауы, шаруашылық байланыстардың үзілуі, төлемеушілік, несиені пайдаланудағы жоғары пайыз, кәсіпкерлердің құқықтық қорғалуы).

Екіншіден, кәсіптіліктің төменгі деңгейі, кәсіпкерлердің өз өздерін теңгеруі.

Үшіншіден, халықтың кәсіпкерлерге толық сенімнің болмауы.

Төртіншіден, шағын және орта бизнесті мемлекеттік қолдаудың әлсіздігі, тіпті, керісінше мемлекеттік органдардың жиі араласуы.

Бесіншіден, қазіргі заманға сай ақпараттардың жеткізілуі, құрал – жабдық, технологияның болмауы, күрделі есеп беру жүйесінің және арендалық төлем құнының жоғары болуы.

Республикадағы шағын және орта кәсіпкерлікті мемлекеттік қолдауды жүзеге асыруда қабылданған заңдар

Заңдар

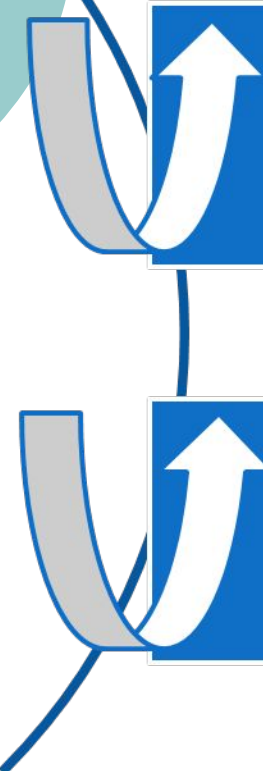
1992 жылғы 4 шілдедегі “Шағын кәсіпкерлікті қорғау және қолдау туралы”

1997 жылғы 19 маусымдағы “Шағын кәсіпкерлікті мемлекеттік қолдау туралы” және “Жеке кәсіпкерлік туралы” Қазақстан Респуб-ликасының Заңдары

1999 жылғы 15 қарашадағы “Қазақстан Республикасы-ның табиғи монополияларды реттеу, бәсекелестікті қорғау және шағын бизнесті қолдау жөніндегі мәселелер”

ҚР кәсіпкерлікті дамыту мақсатында құрылған қорлар мен қоғамдық ұйымдар

1997 жылғы 26 сәуірдегі Үкімет қаулысымен “Кәсіпкерлікті дамыту қоры” құрылды.

2000 жылғы 17 қарашада Үкімет қаулысымен жарғылық қорына 100 пайыздық мемлекеттің қатысуымен “Шағын кәсіпкерлік жөніндегі Республикалық ақпараттық-көрме орталығы” жабық акционерлік қоғамы құрылды.

Мемлекеттің шағын кәсіпкерлікті дамытуға көп көңіл бөлуі оның оң экономикалық, саяси және әлеуметтік нәтижелер беруіне байланысты. **Шағын кәсіпкерлік:**

Бәсекелік
ортаны
қалыптастырады

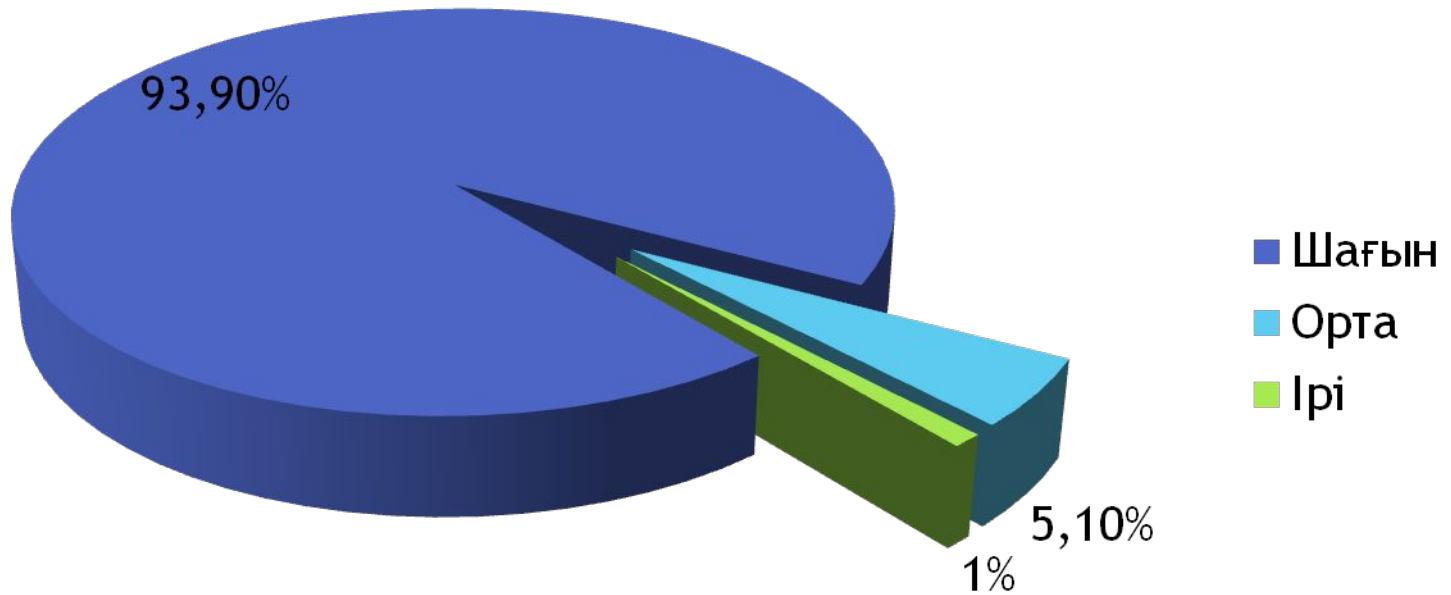
Рынокты
отандық
тауарлар және
қызметтермен
толтыруға
мүмкіндік береді

Халықты
жұмыспен
қамтамасыз етеді

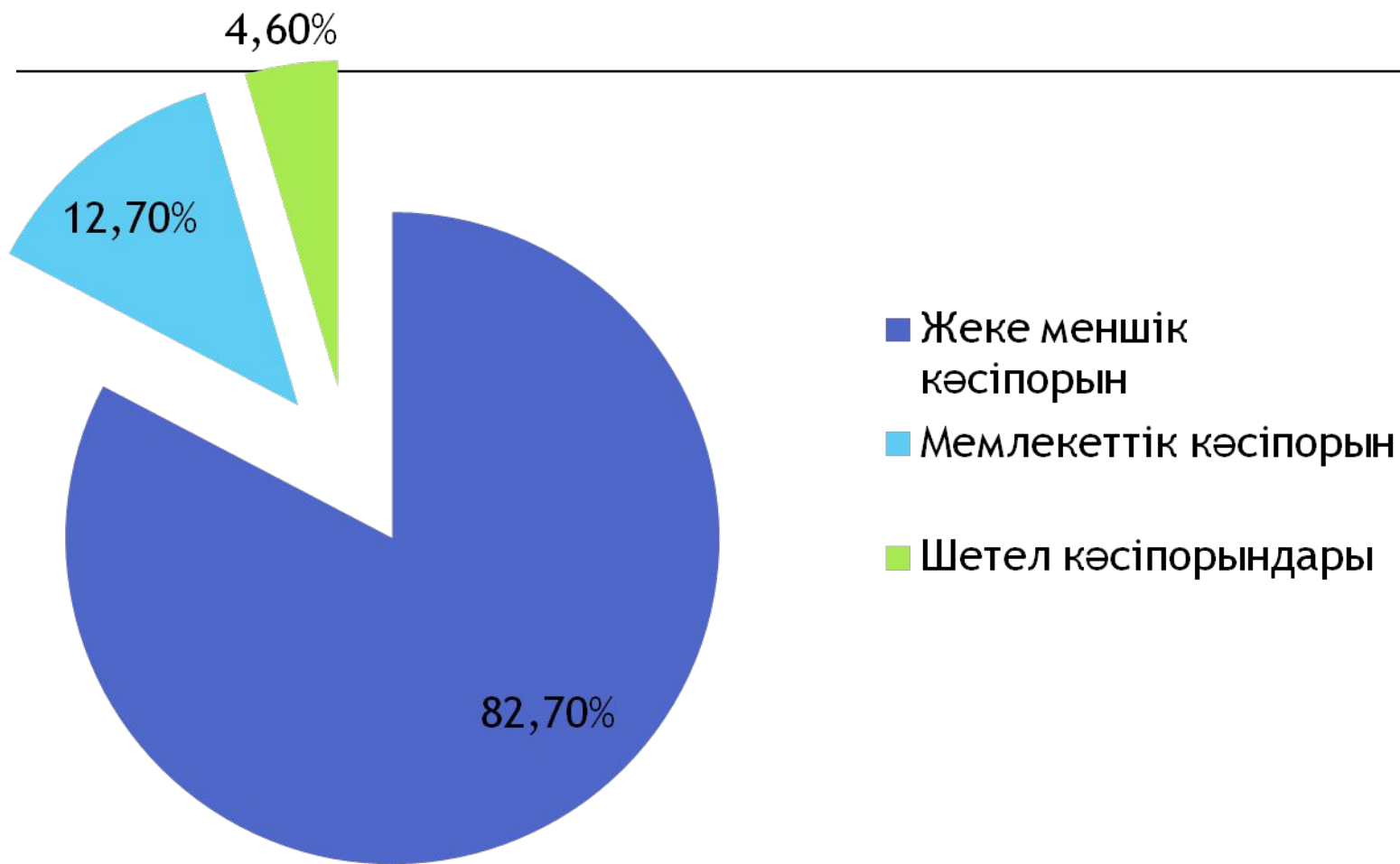

*Қазақстанда тіркелген кәсіпорындар
саны – 311772, оның ішінде:*

Меншік формасы бойынша

ШАҒЫН КӘСІПКЕРЛІКТІ ДАМУ ҚОРЫ

- **Шағын кәсіпкерлікті дамыту қоры** — бейкоммерциялық қаржы ұйымы. 1997 жылы сәуірде Алматыда — бейкоммерциялық қаржы ұйымы. 1997 жылы сәуірде Алматыда құрылған. Шағын кәсіпкерлік субъектілерінің қалыптасып, дамуын ынталандыру, шағын кәсіпкерлікті қолдауға жұмсалатын мемлекеттік қаржыны тиімді пайдалану мақсатын көздейді. Қордың акциялары түгелдей мемлекетке тиесілі. “Жеке кәсіпкерлік туралы” — бейкоммерциялық қаржы ұйымы. 1997 жылы сәуірде Алматыда құрылған. Шағын кәсіпкерлік субъектілерінің қалыптасып, дамуын ынталандыру, шағын кәсіпкерлікті қолдауға жұмсалатын мемлекеттік қаржыны тиімді пайдалану мақсатын көздейді. Қордың акциялары түгелдей мемлекетке тиесілі. “Жеке кәсіпкерлік туралы” ҚР Заңына — бейкоммерциялық қаржы ұйымы. 1997 жылы сәуірде Алматыда құрылған. Шағын кәсіпкерлік субъектілерінің қалыптасып, дамуын ынталандыру, шағын кәсіпкерлікті қолдауға жұмсалатын мемлекеттік қаржыны тиімді пайдалану мақсатын көздейді. Қордың акциялары түгелдей мемлекетке тиесілі. “Жеке кәсіпкерлік туралы” ҚР Заңына сәйкес қордың негізгі міндеттері: жобалық

ҚОРЫТЫНДЫ

Сонымен, көріп отырғанымыздай, ойланып ұйымдастырылған шағын бизнес саясаты стагнациялық экономикадан шығудың балама жолы бола алады, өйткені ол екі макроэкономикалық проблемелармен байланыстырады – жұмыспен қамту және өндірістің жандануы. Шағын кәсіпорындар экономикаға барлық көрсеткіштер бойынша өзгерістер алып келуі мүмкін. Өзін жұмыспен қамтуды ынталандыру және шағын кәсіпорындар ашу ең аз шығынмен жұмыссыздық мәселесінен шығатын жол ретінде қарастырылады. Соңғы он жылдықты дамыған елдердегі экономиканың даму тенденциясы шағын бизнес саласына өтумен байланысты. Осы салаға бәсекелестікті ынталандыру, кәсіпкерліктің жандануы, қоғам ресурстарын толығырақ қолдану және инновациялық процесті күшейту сияқты негізгі үміт арттырған. Батыс елдерінде шағын бизнес тиімді дамуды қамтамасыз ету және мемлекеттік экономикалық саясатты қосу саласына айналған. Мемлекеттік протекционистік шағын бизнестің нақтылануы қажет еткен, адресілігін, жеңілдіктер тек шағын кәсіпорындарға берілетін. Жалпы сипаттамасы ұйымдастырылуының қарапайымдылығы, жаңа өнім шығаруға тез бейімделе алуы, нарыққа қызмет ету, яғни нақты тапсырыстармен сатуға, сондай – ақ шағын кәсіпорындарды басқару және меншікті біріктіру дәрежесі болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер

---

1. Арынов.Е.М. «Қазақстандағы экономикалық реформалардың стратегиясы». Алматы,1994. 51.56.б.б.
2. Байжұмаев.Б.Б. «Купондық үлесті есептеу методикасы» //Алматы, ҚазМУ хабаршысы. 1997,5.
3. Жатқанбаев.Е.Б. «Аралас экономика қалыптасу кезеңдері». Алматы: Қазақ университеті, 1992. 51, 67 б.б.
4. Қошанов.А.Қ. және т.б. «Меншік және меншік иелері». Панорама, 1992, желтоқсан, арнаулы саны.
5. ҚХР шаруашылық жүйесін реформалау. М,1989, 196-202 б.б.
6. Қазақстанның 2030 ж. дейінгі стратегиялық дамуы. Алматы, Қазақ университеті,1997, 211бет, 8-16 беттер.
7. 1996-1998 жж. Экономикалық құрылымдарды жетілдіру бағдарламасы 1.2 ж. 3.5. баптары.
8. Н.А.Назарбаев. «Реформаларды түбегейлендіру, жалпыұлттық келісім арқылы жаңарған Қазақстанға. Алматы. «Қазақстан» 1994 ж.
9. Приватизация туралы//Экономика и жизнь, 1992 .3.33 стр.
10. Қожахметова.А.А «Ауыл шаруашылық жерлеріне жеке меншік құқығының кейбір мәселелері». ҚазМУ хабаршысы. 3.16.

**○Назарларыңызға
рахмет!**